

HÍREK az EU lisszaboni kábítószerügyi központjából

RÉGI ÉS ÚJ KÁBITÓSZERPROBLÉMÁK — AZ EURÓPAI HELYZET 2013-BAN

Ma látott napvilágot az új *európai kábítószer-jelentés* — Az európai kábítószer-probléma a folytonos változás állapotában van, állítja az EMCDDA

(2013.5.28., LISSZABON **HÍRZÁRLAT 10:00 WET/Lisszaboni idő**) Az európai drogprobléma a folytonos változás állapotában van, hiszen olyan új fenyegetések merülnek fel, amelyek jelentős kihívást jelentenek a jelenlegi szabályozási és gyakorlati modelljei számára. Ezt állítja az **Európai kábítószer-jelentés 2013: Tendenciák és fejlemények** c. jelentés, amelyet az **EU kábítószerügyi ügynöksége (EMCDDA)** ma adott ki Lisszabonban ⁽¹⁾. Ebben az éves áttekintésben az ügynökség pozitív fejlődésről számol be az ismert kábítószeres tekintetében, például egyes országokban kevesebb a heroint fogyasztók száma és az intravénás szerhasználat, csökken a kannabisz és a kokain használata. De ezekkel szemben ott állnak a szintetikus stimulánsok és az új pszichoaktív szerek okozta aggodalmak, amelyek az illegális és az úgynevezett „legális pszichoaktív szerek” piacán egyaránt megtalálhatók.

A ma megjelent jelentés azt is hangsúlyozza, hogy a kábítószerpiac „képlékenyebb és dinamikusabb” és „a struktúrájára kevésbé jellemző, hogy növényi alapú szerekre épül, amelyeket nagy távolságokból szállítanak az európai piac fogyasztói számára”. Itt a globalizáció és az informatika fontos szerepet játszik ebben a változásban, hiszen az internet új kapcsolatteremtési lehetőséget nyújt a kábítószer-kereslet és -kínálat számára.

Cecilia Malmström az Európai Bizottság uniós belügyekért felelős tagja szerint: „Számomra az EMCDDA 2013-as európai kábítószer-jelentése egyben biztató és aggasztó. Biztatónak látom azt a tényt, hogy a stabil drogpolitikának és a magas színvonalú kezelésnek köszönhetően a heroin, a kokain és a kannabisz használata csökkenni látszik egyes országokban és a kábítószerrel összefüggő HIV fertőzések száma is tovább mérséklődik. Ugyanakkor aggaszt, hogy az európai felnőtt lakosság egynegyede – azaz 85 millió ember – használt már kábítószereseket és a korábbi standardok alapján a kábítószerhasználat Európában továbbra is magas. Az aggodalmamat csak tovább növelik az újonnan megjelenő problémák — a stimulánsok piaca egyre összetettebbé válik és folyamatosan jelennek meg az egyre változatosabb új szerek. Az a tény, hogy több mint 70 új szert fedeztünk fel az elmúlt évben azt bizonyítja, hogy a drogpolitikának alkalmazkodnia kell a kábítószerpiac változásához.”

„Annak jeleit, hogy a jelenlegi politikák bizonyos fontos területein hiányosságokat találunk, annak fényében kell megvizsgálni, hogy a kábítószerprobléma olyasmi, ami soha nincs nyugalomban” mondja el az **EMCDDA igazgatója Wolfgang Götz**. „Aktuális gyakorlatainkban folyamatosan alkalmazkodnunk kell, ha azt akarjuk elérni, hogy folyamatosan naprakészek legyünk a régi és az új kábítószeresek használatának trendjei és mintázatai tekintetében. A 2013-2020 közötti időszakra vonatkozó új európai uniós kábítószer stratégiának egy bizonytalan, dinamikusan változó és gyorsan terjeszkedő kábítószerpiacon kell kezelnie a kábítószer-problémát. Remélem, hogy ez a jelentés értékes hozzájárulásként szolgál ahhoz, hogy megfeleljünk az előttünk álló kihívásoknak.”

A különböző szerekkel kapcsolatban a jelentésben szereplő fő eredményeket az alábbiakban ismertetjük.

Kannabisz: erős és változatos piac, aggodalmak a magas kockázatú szerhasználattal kapcsolatban, egyre növekvő igény a kezelés iránt

A becslések szerint 77 millió európai felnőtt (15-64 év) kipróbálta már a kannabiszt valamikor az életében és mintegy 20 millióan a tavalyi évben is beszámoltak fogyasztásról. Az országok közötti eltérések ellenére egy közelmúltbeli felmérés adatai szerint a használatban stagnáló, illetve csökkenő trend mutatkozik (2.2. ábra).

Mindazonáltal a ma kiadott jelentés szerint a korábbi standardok alapján a kannabisz használata továbbra is magas és a szer piaca „nagy és viszonylag erős”, illetve ma már sokkal többféle kannabisz termék áll rendelkezésre.

A legújabb adatok azt is bemutatják, hogy a – néha nagyon erős hatású – kannabisz növény, a „marihuána” hogyan válik egyre gyakoribbá Európában, hiszen most már majdnem minden **EMCDDA** tagállam beszámolt a növény házi termesztéséről. Az elmúlt 10 évben a kannabisz növény lefoglalások száma elkezdte túlszárnyalni a hasis lefoglalások számát, és ma már a kannabisz lefoglalások több mint a felében marihuána elkobzása történik (1.3. ábra). 2011-ben a kábítószer-lefoglalások 41%-ában marihuánát koboztak el, míg hasist 36%-ban (1.1. ábra).

A kannabisz-fogyasztásban mutatkozó trendeket a különböző használati sémák tükrében kell vizsgálni, állítja az **EMCDDA**; a közegészségügyi kockázat annál a 3 millió (15-64 éves) európainál a legnagyobb, akik naponta vagy majdnem minden nap használják ezt a kábítószert (az európai felnőtt lakosság kb. 1%-a). Európában a kannabisz-probléma miatt első ízben kezelést kezdő személyek száma az elmúlt években mintegy egyharmadával, a 2006-os 45 000-ről 2011-re 60 000-re nőtt, így az első alkalommal kezelésre jelentkezők között a kannabisz vált a leggyakrabban említett kábítószerre. Egy ma kiadott új elemzés (lásd *Perspectives on drugs/„POD”*) a gyakori és magas kockázatú kannabisz-használók jellemzőit értékeli és azt mutatja be, hogy ennek a csoportnak a vizsgálata hogyan segíthet a megfelelő intézkedések megtervezésében azoknál, akik a legnagyobb kockázatnak vannak kitéve.

Heroin — használata és terjesztése bizonyítottan csökken

A mai jelentés azt is ismerteti, hogy a kezelés iránti igény és a lefoglalások hogyan mutatnak csökkenő trendet a heroin felhasználása és rendelkezésre állása terén. Európában a heroinnal összefüggő szakorvosi kezelést első alkalommal igénylők száma a 2007-es 59 000-es csúcstérlekről 2011-ben 41 000-re esett vissza, és ez a csökkenés a nyugat-európai országokban a legnyilvánvalóbb. A heroin használattal kapcsolatos trendek megismerése a szer közegészségügyi hatásai miatt kiemelkedő fontosságú. A heroin használatával kapcsolatos hosszú távú trendek ma kiadott új elemzése (lásd „POD”) azt erősíti meg, hogy az elmúlt évtizedben csökkent a heroin miatt először kezelést igénylők száma.

A betegek kezelésével kapcsolatos adatok az intravénás szerhasználat vonatkozásában is csökkenő tendenciát mutatnak. Az **EMCDDA** jelentése szerint 2006 és 2011 között „az injekciós szerhasználat aránya általános csökkenést mutatott azon heroin-használók körében, akik először igényeltek kezelést”. A beavatkozások (pl. a szubsztitúciós kezelés) hatásai mellett ez a visszaesés is hozzájárulhatott ahhoz, hogy Európában csökkent a kábítószerrel összefüggő új HIV fertőzések száma. Ezt a pozitív tendenciát azonban megtörték a **Görögországban** és **Romániában** nemrégiben felbukkant új HIV fertőzések, ami a megfelelő ártalomcsökkentő és kezelési szolgáltatások szükségességét hangsúlyozza (2.10. ábra).

A lefoglalt kábítószerekkel kapcsolatos legutóbbi számok alapján az EU-ba és Norvégiában lefoglalt heroin mennyisége az elmúlt évtizedben 2011-ben volt a legalacsonyabb (6,1 tonna), ami körülbelül a fele a 2001-ben lefoglalt mennyiségnek (12 tonna). (**Törökországban** a lefoglalt mennyiségek jelentős csökkenéséről számoltak be – 1.5. ábra). Az ebben az időszakban jelentett lefoglalások száma is csökkent; 2001-ben 63 000 volt, míg 2011-ben kb. 40 500.

Kokain — a használat és a lefoglalás csökken, a kereskedelmi útvonalak egyre sokrétűbbé válnak

Az elmúlt évtizedben a kokain vált a leggyakrabban használt illegális stimulánssá Európába, noha a felhasználók kis számú nyugat-európai országra koncentrálnak. Mintegy 14,5 millió európai felnőtt (15-64 év) próbálta már ki életében a kokaint és mintegy 3,5 millióan a tavalyi évben is beszámoltak fogyasztásról. Ugyanakkor a ma megjelent jelentés szerint a kokain használata és kínálata egyaránt csökkenő tendenciát mutat.

Míg egyes országok még mindig a becsült kokain-fogyasztás emelkedéséről számolnak be, a közelmúltban elvégzett felmérések szerint az öt legnagyobb prevalenciájú országban (**Dánia, Írország, Spanyolország, Olaszország** és az **Egyesült Királyság**) a kokain használata a fiatal felnőttek körében (15-34 év) csökken. Kevesebb kábítószer-fogyasztó igényel kezelést kokainnal kapcsolatos problémák miatt. Azoknak a kábítószer-fogyasztóknak a száma, akik első alkalommal igényeltek kezelést kokainfogyasztással összefüggésben a 2009-es 37 000-ről 2001-re 31 000-re csökkent. A kokainnal kapcsolatos akut és krónikus problémákról azonban

folyamatosan érkeznek a beszámolók. A kokainnal kapcsolatos sürgősségi ellátási igények vannak az **EMCDDA** által ma kiadott új elemzés (lásd „POD”) középpontjában. Az elemzés azt tárja fel, hogy hogyan használhatóak fel a kórházi sürgősségi ellátásra vonatkozó adatok a kábítószerrel összefüggő akut problémák ellenőrzésére. 2011-ben legalább 475 kokainnal összefüggő halálesetet jegyeztek fel, de ez a tényleges érték alulbecslése lehet.

A kínálati oldalon a lefoglalt kokain mennyiségének drasztikus csökkenéséről számolnak be (1.7. ábra). 2011-ben 62 tonna drogot fogtak el, ami közel 50%-os esés a 2006-ban lefoglalt 120 tonna kokainhoz képest. A kokain lefoglalások száma ugyancsak lecsökkent: a 2008-as 100 000-es csúcscérték 2011-re 86 000-re esett vissza (1.7. ábra). A lefoglalt mennyiség csökkenése különösen feltűnő az Ibériai félszigeten, ahol a Spanyolország és Portugália által lefoglalt kokain össz mennyisége a 2006-os 84 tonnáról 2011-re 20 tonnára csökkent. De további aggályokat vet fel az is, hogy Európában az utóbbi időben a kokaincsempészet utvonalaik egyre sokfélebbek lesznek – beleértve a **bolgár, görög, román és balti országokban lévő** kikötőkben lefoglalt egyedi szállítmányokat.

Szintetikus stimulánsok – növekvő jelentőség, új kihívások

A ma megjelent jelentés szerint: „A szintetikus kábítószerrel használatával kapcsolatos általános tendenciák megismerését megnehezíti az a tény, hogy ezek gyakran egymást helyettesítik, és így a kábítószerrel használatát választását befolyásolja a szer rendelkezésre állása, ára és minősége.” Európában továbbra is az amfetaminok és az ecstasy a leggyakrabban használt stimulánsok és bizonyos fokig versengenek a kokainnal.

A becslések szerint mintegy 12,7 millió (15-64 éves) európai lakos próbálta ki életében az amfetaminokat (itt a kifejezés az amfetamint és a metamfetamint jelenti), és kb. 2 millióan a tavalyi évben is beszámoltak fogyasztásról. A közelmúltbeli adatok szerint az amfetamin használata a fiatal felnőttek körében stagnál vagy csökkenő tendenciát mutat (2.5. ábra). A két drog közül az amfetaminok elterjedtebbek Európában, de vannak arra utaló jelek, hogy a metamfetamin hozzáférhetősége és használata is nő.

Noha a metamfetamin-lefoglalások száma és a lefoglalt mennyiség is kicsi a 2002 és 2011 között mutatkozó növekedés a drog fokozódó hozzáférhetőségére utal (1.11. ábra). (2011-ben az amfetamin-lefoglalások száma visszaesett a 2002-es szintre – 1.10. ábra). A metamfetamin használata, amely Európában már régóta alacsony és főként a **Cseh Köztársaságra és Szlovákiára** korlátozódott, most úgy tűnik, terjedni kezd és problémát jelent **Németországban, Görögországban, Cipruson és Törökországban** is.

A becslések szerint 11,4 millió európai felnőtt (15-64 év) próbálta már ki életében az ecstasy-t (MDMA) és mintegy 2 millióan a korábbi évben történt fogyasztásról számoltak be. Az elmúlt években úgy tűnik, ennek a drognak a népszerűsége csökkent, ami feltehetőleg az „ecstasy” néven árusított tabletták rossz „minőségének” (tisztaságának vagy MDMA tartalmának) tudható be. Ez most változni látszik, hiszen egyes jelek arra utalnak, hogy az MDMA nagyobb hozzáférhetősége ismét érdeklődést teremt ez iránt a drog iránt.

A ma kiadott új **EMCDDA** elemzés (lásd „POD”) vizsgálja a szintetikus drogok előállítását. Az elemzés a fő előállító területeket vizsgálja Európában, valamint a szintetikus drogok előállításához használt prekurzorokat és pre-prekurzorokat, valamint a termelés aktuális trendjeit. A POD azt mutatja be, hogy az „amfetamint és a metamfetamint gyártó országokban a bűnüldözés számára ma a legnagyobb kihívást az alfa-fenil-acetoacetonitril (APAAN) jelenti, ami a BMK (az amfetamin és a metamfetamin előállításához használt egyik kémiai prekurzor) egyik prekurzora. 2009 óta összesen több tucat tonnányi APAAN szállítmányt foglaltak le vagy állítottak meg Európában. Ez a vegyület most már szerepel az **Európai Bizottság** önkéntes figyelőlistáján azok között az anyagok között, amelyekről ismert, hogy a szintetikus drogok előállításának alapanyagai, de még nem állnak nemzetközi ellenőrzés alatt.

Új drogok – gyorsan mozgó piac, sokféle anyag, a „szintetikus kannabisszal” kapcsolatos aggodalmak

2012-ben hivatalosan 73 új pszichoaktív szerről érkezett első ízben bejelentés az **EU Korai jelzőrendszerén (EWS)** keresztül (1.14. ábra). Ezen anyagok közül 30 szintetikus kannabinoid volt, amelyek a kannabisz hatásait utánozzák. „Ezek a termékek nagyon erősek és a jelentések szerint ma már lényegében minden európai országban jelen vannak” áll a jelentésben. A ma kiadott új **EMCDDA** elemzés (lásd „POD”) a legfrissebb információkat tartalmazza ezekkel az anyagokkal kapcsolatban, amelyek most az **EWS** által ellenőrzött

legnagyobb vegyületcsoportot jelentik. A POD feltárja az új trendeket ezen a területen, mint például: az ezen anyagokat tartalmazó, gyantához hasonló termékek megjelenését; az ezen vegyületek jelenlétét a növényi kannabisz mintákban és kimutatásukat egyéb, más típusú anyagokat (pl. triptaminokat, szintetikus katinonokat) tartalmazó keverékekből.

A 2012-ben észlelt többi vegyület közül 19 anyag volt „kevésbé ismert vagy kevésbé meghatározható vegyületcsoport”. Említésre méltó a 14 új helyettesítő fenetilamin (az a kémiai csoport, mely tartalmazza az amfetaminokat és az ecstasy-t is), amelyekből 2005 óta ez a legnagyobb bejelentett szám. Az **EU** új drogokkal kapcsolatos **Korai jelzőrendszerének** részletes éves áttekintéséből - amelyet ma adott ki az **EMCDDA** és az **Europol** (lásd az 5/2013 sajtóközleményt – az látható, hogy az Európában jelentett új drogok számának növekedése tekintetében nem mutatkoznak a lelassulás jelei. Az ügynökségek azonban azt hangsúlyozzák, hogy az új szerek esetében nem pusztán a „számok meghatározása” a fontos, de az is, hogy megtörténjen a megfelelő tájékoztatás ezen anyagok káros hatásairól és szükség esetén azonnali intézkedések történjenek az emberek egészségének védelme érdekében.

Megjegyzések

(¹) Az *Európai kábítószer-jelentés 2013* (23 nyelven) és a *“Perspectives on drugs”* (PODs) (Kábítószerügyi kilátások) (angol nyelven) megtalálható a következő oldalon: www.emcdda.europa.eu/edr2013. A jelentésben szereplő adatok a 2011-es évre vagy az utolsó rendelkezésre álló évre vonatkoznak. A további ábrák és táblázatok a *2013. évi Statisztikai közlönyben* található www.emcdda.europa.eu/stats13